సమాన విద్యావకాశాలకు

సుప్రీంకోర్టు కూడా ఆటంకమైతే ఎలా?

నాలుగేళ్లలో
మూడుసార్లు
11+5+7 మంది
సుప్రీంకోర్టు జడ్జిలు
తర్కించి తర్కించి
తేల్చిందేమిటంటే
ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలు
రిజర్వేషన్లు
ఇవ్వనక్కరలేదని. దీన్ని
విమర్శించే హక్కు
కూడా ప్రజలకు
లేదంటే ఎలా?

ప్రైవేట్ వృత్తి విద్యా సంస్థలు రిజర్వేషన్లు ఇవ్వనక్కరలేదంటూ సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పు చాలా ఆగ్రహానికీ, అలజడికీ దారితీసింది.

ఆ ఆగ్రహాన్నీ, అలజడినీ చూసిన దేశ ప్రధాన న్యాయమూర్తి అలిగి, 'మా ధర్మం మేము నిర్వర్తిస్తున్నాం. మీకు మా తీర్పులు నచ్చకపోతే కోర్టులను మూసేసి మీ యిష్టం వచ్చినట్టు పరిపాలించుకోండి' అన్న సంగతి కూడ పత్రికలలో చూశాం. 'అయినా మేం ఏమన్నామని మా మీద ఇంత కోపం? ప్రైవేట్ వృత్తి విద్యా సంస్థలు రిజర్వేషన్లు ఇవ్వాలనుకుంటే దానికి చట్టం చేయండి అన్నామంతే. మీరు చట్టం చేయలేక కోర్టులను ఆడిపోసుకోవడం ఎందుకు?' అని కూడ దేశ ప్రధాన న్యాయమూర్తి అన్నట్టు పత్రికలలో వచ్చింది.

ప్రధాన న్యాయమూర్తిగారు ఈ ప్రవచనాలు మౌఖికంగా అన్నవే తప్ప ఏ తీర్పులోనూ భాగం కాదు కాబట్టి పత్రికలలో ప్రచురించినవే అయన వాడిన మాటలా అని కచ్చితంగా చెప్పలేముగానీ రెండు విషయాలు మాత్రం కచ్చితంగా చెప్పగలం. పాలనా వ్యవస్థ మీద, చట్ట సభల మీద న్యాయస్థానాలు తమకు సందర్భోచితం అని తోచినప్పుడు తీవ్రమైన వ్యాఖ్యలు చేయడం చాలా కాలంగా చూస్తూనే ఉన్నాం. బూటాసింగ్ వ్యవహారంలో గవర్నర్ల వ్యవస్థ గురించి కూడ సుప్రీంకోర్టు నిక్కచ్చిగా వ్యాఖ్యానించడం చూశాం. మరి న్యాయస్థానాల తీరును సందర్భోచితం అని తోచినప్పుడు అంతే తీవ్రంగా విమర్శించే స్వేచ్ఛ చట్టసభలకూ పాలనా యంత్రాంగానికీ ఎందుకు ఉండదు? ఈ వ్యవస్థలలో ఒకటి ఎక్కువ, ఒకటి తక్కువ అని రాజ్యాంగంలో

ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలు, ప్రభుత్వం తప్ప రిజర్వేషన్లు డిమాండ్ చేస్తున్న సామాజిక వర్గాలు ఈ వ్యాజ్యంలో భాగం కాదు. వారి వాదనలు కోర్టు వినలేదు. ఆ అవకాశమే ఇవ్వకుండా వారి ఆకాంక్షల మీద నీళ్లు గుమ్మరించడం సబబా?

ఎక్కడా చెప్పలేదే. ఇక ప్రజల మాటకొస్తే, రాజ్యాంగానికి మూలం ప్రజలే కాబట్టి మూడు వ్యవస్థలనూ స్వేచ్ఛగా విమర్శించే హక్కు ప్రజలకెందుకు ఉండదు?

రెండు, 'మేం ఏమన్నాం' అంటూ దేశ ప్రధాన న్యాయమూర్తి ఇచ్చిన వివరణ నిజమే అయితే చాలా దురదృష్టకరమని భావించవలసి ఉంటుంది. ఆయన తెలిసీ దేశాన్ని తప్పుదోవ పట్టిస్తున్నారని భావించవలసి ఉంటుంది. ప్రైవేట్ వృత్తి విద్యా సంస్థలు ఎస్‌సి, ఎస్‌టి, బిసి కులాలకూ, స్త్రీలకూ, వికలాంగులకూ రిజర్వేషన్లు ఇవ్వాలని ప్రభుత్వం కోరుకున్నట్టయితే దానికొక చట్టం చేయవలసి ఉంటుంది అని మాత్రమే సుప్రీంకోర్టు అని ఉంటే ఎవరికయినా ఎందుకు కోపం వస్తుంది? ఏ ప్రైవేట్ వ్యాపారంపైన అయినా ఏ ఆంక్షలయినా ప్రభుత్వం పెట్టదలచుకుంటే అది చట్టం ద్వారా చేయవలసిందేనని రాజ్యాంగాన్ని ఎరిగిన వారందరికీ తెలుసును. ఆ మాటే సుప్రీంకోర్టు అని ఉంటే కోపాలెందుకొస్తాయి? సుప్రీంకోర్టు అనింది అదికాదు. ప్రభుత్వం నుండి 'ఎయిడ్' (నిధులు) పొందని ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలు రిజర్వేషన్లు పాటించనే అక్కరలేదనీ, వారు పాటించాలనడం రాజ్యాంగ విరుద్ధమనీ అనింది.

> 'ఎయిడ్ (ప్రభుత్వ నిధులు) పొందని ప్రైవేట్ వృత్తివిద్యా సంస్థలు ప్రభుత్వం సూచించిన వారికి సీట్లు ఇవ్వాలనడం గానీ, రిజర్వేషన్ విధానాన్ని పాటించాలనడం గానీ వారి హక్కులపైన, స్వయంప్రతిపత్తి పైన తీవ్రమైన దాడి.'
>
> 'దీని అర్థం ఆ సీట్లను ప్రభుత్వం జాతీయం చేసిందని. ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలలో సీట్లను జాతీయం చేయడం చెల్లదని ఈ కోర్టు ఎప్పుడో స్పష్టం చేసింది.'
>
> 'వృత్తి విద్యా సంస్థలు నెలకొల్పడానికి అవసరమైన నిధులు ప్రభుత్వం వద్ద లేవు. అలాంటప్పుడు మెరుగైన వృత్తి విద్య కల్పించడానికి ప్రైవేట్ రంగంలో ముందుకొచ్చిన వారు ప్రభుత్వ రిజర్వేషన్ విధానాన్ని అనుసరించి ప్రతిభ తక్కువ ఉన్న విద్యార్థులకు సీట్లు ఇవ్వాలని బలవంతం చేయడం తగదు.'

ఇవీ సుప్రీంకోర్టు మొన్న (ఇనాందార్ వర్సస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర కేసులో) అన్న మాటలు. ప్రైవేట్ రంగంలో రిజర్వేషన్లు రాజ్యాంగ విరుద్ధం అయినట్టయితే, దానికొక చట్టం చేస్తే ఎంత, చేయకపోతే ఎంత?

ప్రైవేట్ రంగంలో రిజర్వేషన్లు నిజంగా రాజ్యాంగ విరుద్ధమా అన్న ప్రశ్నను పక్కనపెడదాం. నిజానికి ఏ వ్యాపారం మీదనయినా ప్రజా సామాన్యం ప్రయోజనాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని సహేతుకమైన పరిమితులు విధించవచ్చునని రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(6)లో చెప్తుంది. 'ప్రజా సామాన్యం ప్రయోజనాలు' అనేది చాలా విస్తృతమైన ప్రయోగమనీ, రాజ్యాంగ ఆదేశిక సూత్రాల అమలు కూడ దాని కిందికి వస్తుందనీ సుప్రీంకోర్టు పలుమార్లు వ్యాఖ్యానించింది. సామాజిక న్యాయం రాజ్యాంగ ఆదేశిక సూత్రాల సారాంశం కాబట్టి సామాజిక న్యాయం కోసం ప్రైవేట్ రంగంలో రిజర్వేషన్లు కల్పించడానికి ప్రభుత్వం ఒక చట్టం చేస్తే అది తప్పక రాజ్యాంగబద్ధమే అవుతుంది.

అదట్లాగుంచి, తప్పో ఒప్పో తన అభిప్రాయం ప్రకటించడానికి సుప్రీంకోర్టు ఎంచుకున్న పద్ధతి సరయినదా? నిజమే ప్రైవేట్ రంగంలో రిజర్వేషన్లు కల్పించాలన్న చట్టమేదీ ప్రభుత్వం ఇప్పటిదాకా చేయలేదు. చట్టం చేసి వుంటే, దానినెవరయినా సవాలు చేసి ఉంటే, రిజర్వేషన్ పొందవలసిన వర్గాలు కూడ ఆ వ్యాజ్యంలో భాగమై తమ తరపున న్యాయవాదులను పెట్టుకుని ఉందురు. అప్పుడు అందరి అభిప్రాయాలూ విని సుప్రీంకోర్టు తన అభిప్రాయం ప్రకటించి ఉంటే, ఆ అభిప్రాయంతో ఏకీభవించినా, లేకున్నా అత్యున్నత న్యాయస్థానం ఒక పద్ధతి ప్రకారం నడుచుకుందని అందుము.

ఇప్పుడది ఏదీ లేదే! 'ఎయిడ్' పొందని ప్రైవేట్ వృత్తివిద్యా సంస్థలపైన ప్రభుత్వానికి ఉండే అజమాయిషీ ఎంత అనే అంశం మీద వ్యాజ్యం సుప్రీంకోర్టు ముందుకొచ్చింది. 2002లో 11 మంది న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం దానిమీద తీర్పు ఇచ్చింది. (దీనిని టిఎంఏ పాయ్ కేసు అంటారు) ఆ తీర్పులో కొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలు అస్పష్టంగా ఉన్నాయని సుప్రీంకోర్టుకే అనిపించడం వల్ల ఆ అస్పష్టమైన వాక్యాలను స్పష్టపరచడానికి 2003లో అయిదుగురు జడ్జిల ధర్మాసనం కూర్చునింది. (ఇస్లామిక్ అకాడమీ కేసు) ఈ తీర్పు కూడా స్పష్టపరచవలసింది పోయి వక్రీకరించిందన్న ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థల అభియోగంలో న్యాయం ఉందని సుప్రీంకోర్టుకే మళ్లీ అనిపించి, ఆ

> ‘విద్యను వ్యాపారం చేసుకోవచ్చు. దానిలో తప్పేమీ లేదు’ అని సుప్రీంకోర్టు నిర్మొహమాటంగా ప్రకటించే దాకా ఈ ప్రహసనం సాగుతూనే ఉంటుంది. ఒకదాని తరువాత ఒకటి వెలువడుతున్న తీర్పులు ఆ దిశనే చూపిస్తున్నాయి.

స్పష్టీకరణ సరయినదా కాదా అని తేల్చడానికి ఏడుగురు జడ్జిల ధర్మాసనం పూనుకుంది. (ఇనాందార్ కేసు) ఆ తీర్పే మొన్న రచ్చకు దారితీసింది. ఈ మొత్తం వ్యాజ్యంలో ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలు, ప్రభుత్వమూ మాత్రమే పార్టీలు. వారికి రిజర్వేషన్లు ఇవ్వడం ఇష్టం లేదు, వీరికీ ఇప్పించాలని పెద్దగా ఆసక్తి లేదు. వారిద్దరి వాదనలూ విని ప్రైవేట్ రంగంలో రిజర్వేషన్లు రాజ్యాంగ విరుద్ధం అని ఏడుగురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం ప్రకటించేయడం ఏం న్యాయం? రిజర్వేషన్లు డిమాండ్ చేస్తున్న సామాజిక వర్గాలు వ్యాజ్యంలో భాగం కాదు, వారి వాదనలు కోర్టు వినలేదు. విని ఉంటే పైన మేము రెండు వాక్యాలలో ప్రతిపాదించిన వాదన వివరంగా చేసి ఉందురు. ఆ అవకాశమే లేకుండ వారి ఆకాంక్షమీద నీళ్లు గుమ్మరించడం కోపం తెప్పించదా? చేసిన పని చేసేసి, ‘మా తీర్పులు నచ్చకపోతే కోర్టులు మూసేయండి’ అంటూ అలగడం ఎందుకు?

విద్యా రంగం ప్రైవేటీకరణ – కోర్టులు

ప్రపంచీకరణ, ఆర్థిక సంస్కరణలలో భాగంగా ఒక దశాబ్ద కాలంగా దేశంలో వేగంగా పెరుగుతున్న విద్యారంగ ప్రైవేటీకరణ పట్ల సుప్రీంకోర్టు అనుసరిస్తున్న వైఖరిని మొత్తంగా చూసినప్పుడు ఈ తీర్పు పెద్దగా ఆశ్చర్యం కలిగించదు. విద్యను వ్యాపారం చేయడానికి వీలులేదన్న అభిప్రాయం నుండి సుప్రీంకోర్టు ఇప్పటిదాకా పక్కకు తొలగలేదు. అయితే ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలు చేస్తున్నది వ్యాపారం అన్న విషయం స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నప్పటికీ దానిని చూడడానికి కోర్టుకు మనస్కరించడంలేదు.

విద్యా సంస్థలను నెలకొల్పడం వ్యాపారం కిందికి రాదనీ అదొక వ్యాపకం అనీ సుప్రీంకోర్టు అంటుంది. ఆ వ్యాపకం వ్యాపారంగా మారిపోయినా దానిని వ్యాపకంగానే చూస్తానంటుంది. వ్యాపారమో వ్యాపకమో, దానిని సామాజిక ప్రయోజనాల దృష్ట్యా నియంత్రించే అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉంటుందని సూత్రప్రాయంగా ఒప్పుకుంటుంది. కానీ ‘మేము స్వంత నిధులతో సంస్థను నిర్వహిస్తున్నప్పుడు మా వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకోవడానికి ప్రభుత్వానికేం అధికారం ఉంది?’ అన్న వారి వాదనను నిర్ద్వంద్వంగా తిరస్కరించదు. తిరస్కరించకపోగా చాలా సానుభూతితో చూస్తుంది.

ఈ అస్పష్ట వైఖరి నుండే అస్పష్టమైన తీర్పులు వెలువడుతున్నాయి. లేకపోతే 2002లో 11 మంది జడ్జిలు ఇచ్చిన తీర్పును 2003లో అయిదుగురు జడ్జిలు కూర్చొని స్పష్టీకరించవలసి రావడం, ఆ స్పష్టీకరణ సరిగ్గా ఉందా లేదా అని 2003లో ఏడుగురు జడ్జిలు పరిశీలించవలసి రావడం జరిగేది కాదు. న్యాయస్థానాల పట్ల ఇంకా గౌరవం ఉండబట్టి సరిపోయిందిగానీ లేకపోతే ప్రజలు సుప్రీంకోర్టును హాస్యం పట్టించి ఉందురు. మంచి తీర్పులిస్తారో చెడ్డ తీర్పులిస్తారో కనీసం వాటిని స్పష్టంగానయినా రాయలేరా అని అడిగితే ‘అత్యున్నత’ న్యాయమూర్తులు ఏం జవాబు చెప్తారు? ఒక్కొక్కసారి ఒక తీర్పు ఇచ్చిన తరువాత 20 లేక 30 సంవత్సరాలకు మారిన పరిస్థితులలో దానిని సక్రమంగా అన్వయించడానికి పునఃపరిశీలించవలసిన అవసరం వస్తుంటుంది. కానీ మూడేళ్లలో రెండుసార్లు పునఃపరిశీలించవలసి వచ్చే తీర్పును ఏమనాలి? చట్టాలు, ప్రభుత్వ తాఖీదులు అస్పష్టంగా ఉంటే న్యాయస్థానాలు ప్రభుత్వాల పైన విరుచుకు పడుతుంటాయి. మీరు ఏం చెప్పదలచుకున్నారో మీకే తెలీదా అని అభిశంసిస్తుంటాయి. ఇప్పుడు ఆ ప్రశ్నే సుప్రీంకోర్టును అడగనక్కరలేదా?

మూడేళ్లలో రెండుసార్లు పునఃపరిశీలించిన తరువాతయినా అస్పష్టత తీరిందా అంటే తీరలేదు. ఇంకొక సంవత్సరం తిరిగేలోపల తొమ్మిది మంది జడ్జిలు కూర్చొని ఇనాందార్ కేసులో ఇస్లామిక్ అకాడమీ కేసు తీర్పుపైన చేసిన వ్యాఖ్యలను పునఃపరిశీలించినా, 13 మంది జడ్జిలు కూర్చొని టిఎంఏ పాయ్ కేసు తీర్పునే పునఃపరిశీలించినా ఆశ్చర్యపోవద్దు. నిక్కచ్చిగా మా అభిప్రాయం చెప్పాలంటే ‘విద్యను వ్యాపారం చేసుకోవచ్చు. దానిలో తప్పేమీ లేదు’ అని సుప్రీంకోర్టు నిర్మొహమాటంగా ప్రకటించే దాకా ఈ ప్రహసనం సాగుతూనే ఉంటుంది. ఒకదాని తరువాత ఒకటి వెలువడుతున్న తీర్పులు ఆ దిశనే చూపిస్తున్నాయి.

ప్రస్తుతానికి 11+5+7 మంది జడ్జిలు తర్కించి తర్కించి ఒక విషయం మాత్రమే స్పష్టం చేశారు. ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలు రిజర్వేషన్లు ఇయ్యనక్కరలేదని, విద్యార్థుల విద్య హక్కుకు కీలకమైన మరి రెండు విషయాలు ఇనాందార్ కేసు తరువాత కూడ అస్పష్టంగానే ఉండిపోయాయి. ఒకటి ఫీజు పరిమాణం, రెండు అడ్మిషన్ల పద్ధతి.

అన్ని స్థాయిలలోనూ విద్యావకాశాలు అందరికీ సమానంగా దక్కాలన్న హక్కు కోసం ప్రభుత్వాల మీద, సమాజంలోని పెత్తందారీ కులాలు, వర్గాల మీదే కాక కోర్టుల మీద కూడా పోరాటం చేయవలసిన రోజు వచ్చింది.

విద్యాభ్యాసం కల్పించడం వ్యాపకమే తప్ప వ్యాపారం కాదు కాబట్టి లాభాలు దండుకోకూడదు గానీ, ఖర్చులు వసూలు చేసుకోవచ్చునని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. 'ఖర్చులు' అనే దానిలో ప్రస్తుత వ్యయమే కాక రాబోయే రోజులలో సంస్థ విస్తరణ కోసం, మెరుగుదల కోసం పెట్టబోయే వ్యయాన్ని కూడ లెక్కించవచ్చునని స్పష్టం చేసింది. ఈ భవిష్యత్ వ్యయం ఎంత ఉండవచ్చునో నిర్ణయించే పద్ధతిని నిర్దేశించడానికి ఆయా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు (లేక కేంద్ర ప్రభుత్వం) చట్టం చేయవచ్చునని అంటూ, అప్పటిదాకా ప్రతీ రాష్ట్రంలోనూ ఒక రిటైర్డు హైకోర్టు జడ్జి నేతృత్వంలో ఒక కమిటీ వేయాలని చెప్పింది. కానీ 'భవిష్యత్ విస్తరణ వ్యయం' పేరిట వసూలు చేసిన ఫీజును దాని కోసం ఖర్చుచేయక వ్యాపార లాభంగా జేబులో వేసుకుంటే చూసేదెవరు? చూసినా చేయగలిగిందేముంది? బలవంతంగా సంస్థ విస్తరణ చేయిస్తారా, లేక పాత విద్యార్థులకు పైసలు వెనక్కి ఇప్పిస్తారా? ఇవి ఆచరణ సాధ్యం అయిన విషయాలా? ఈ ప్రశ్నలకు మూడు తీర్పులలోనూ జవాబు లేదు. భవిష్యత్ విస్తరణ వ్యయం పేరిట, కూడదు కూడదంటున్న వ్యాపార లాభాలకు సుప్రీంకోర్టు తలుపులు తెరిచి ఉంచిందని వ్యాఖ్యానిస్తే అబద్ధం అవుతుందా?

ప్రైవేట్ విద్యా సంస్థలలో అడ్మిషన్ల పద్ధతి ఏవిధంగా ఉండాలనేదీ ఇప్పటికీ అస్పష్టంగానే ఉంది. ఇక మీదట ప్రభుత్వం ఎంసెట్ పరీక్ష నిర్వహించి కౌన్సెలింగ్ జరిపి ప్రైవేట్ ఇంజనీరింగ్, మెడికల్ కాలేజీలకు విద్యార్థులను కేటాయిస్తుందా, లేక వేరే ఏదయినా అడ్మిషన్ పద్ధతి అమలవుతుందా? అనేది విద్యార్థులను ఆదుర్దాకు గురిచేస్తున్న ప్రశ్న. టిఎంఎ పాయ్ కేసు తీర్పునూ దానిని వ్యాఖ్యానించిన ఇస్లామిక్ అకాడమీ కేసు తీర్పునూ దానిని పునఃపరిశీలించిన ఇనాందార్ కేసు తీర్పునూ ఆద్యంతం చదివినవారు చెప్పగల జవాబు 'ఏమో తెలీదు' అని మాత్రమే.

ప్రభుత్వం నుండి నిధులు పొందని ప్రైవేట్ వృత్తి విద్యా సంస్థలకు విద్యార్థులను అడ్మిట్ చేసుకునే విషయంలో స్వేచ్ఛ ఉండాలని అన్నారు. వారికి బుద్ధిపుట్టిన విద్యార్థులను అడ్మిట్ చేసుకోవచ్చునని అన్నారు. అయితే అడ్మిషన్ పద్ధతి న్యాయబద్ధంగా, పారదర్శకంగా ఉండాలన్నారు. విద్యా ప్రమాణాలను గౌరవించాలని అన్నారు. ఈ మేరకు నియమాలు నిర్దేశించే అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉంటుందన్నారు. అడ్మిషన్లు పారదర్శకంగా, న్యాయబద్ధంగా ఉండాలంటే అందరూ పోటీపడగల ఉమ్మడి ప్రవేశ పరీక్ష జరిపి అందులో పొందిన ర్యాంకులను ప్రమాణంగా తీసుకోవడమే సరయిన పద్ధతి అన్నారు. ఈ ఉమ్మడి ప్రవేశ పరీక్షను ప్రైవేట్ వృత్తి విద్యా సంస్థలు కలిసి ఉమ్మడిగా నిర్వహించుకోవచ్చునన్నారు. అందరూ కలిసి ఒకటే నిర్వహించనక్కరలేదన్నారు. ఆయా సంస్థలలో ఇచ్చే స్పెషలైజేషన్లను బట్టి ఒక కోవకు చెందిన సంస్థలన్నీ కలిసి ఒక ఉమ్మడి ప్రవేశ పరీక్ష నిర్వహించవచ్చునన్నారు. ఈ ప్రవేశ పరీక్షలు సక్రమంగా జరిగేటట్టు ప్రభుత్వం పర్యవేక్షించవచ్చునన్నారు. లేదా ప్రభుత్వమే ఉమ్మడి ప్రవేశ పరీక్ష నిర్వహించవచ్చునన్నారు. (అదీ ఇదీ రెండూ జరగవచ్చా? తెలీదు) ఈ ప్రవేశ పరీక్ష(ల?)లో లభించిన ర్యాంకులను గౌరవిస్తూ వివిధ సంస్థల యాజమాన్యాలు తమకు ఇష్టమొచ్చిన వారికి స్వేచ్ఛగా అడ్మిషన్ ఇయ్యవచ్చునన్నారు.

ఇంతకూ అడ్మిషన్లు ఏవిధంగా జరగబోతాయో మీకు అర్థం అయిందా? మాకయితే కాలేదు. ఒక విషయం మాత్రం మాకే కాదు, మీకు కూడ అర్థం అయి వుండాలి. దీనిమీద లిటిగేషన్ విపరీతంగా జరగబోతుంది. తొమ్మిది మంది జడ్జిలు కూర్చొని ఇనాందార్ కేసును మరొకసారి వ్యాఖ్యానించడమో, 13 మంది కూర్చొని టిఎంఎ పాయ్ కేసు తీర్పునే తిరగరాయడమో జరుగుతుంది. 'విద్యా వ్యాపారంలో తప్పేమీ లేదు' అన్న అధికారిక ప్రకటన అత్యున్నత న్యాయస్థానం నుండి వెలువడేదాకా ఈ తీర్పులు, వ్యాఖ్యానాలు, పునః పరిశీలనలు సాగుతూనే ఉంటాయి.

అన్ని స్థాయిలలోనూ విద్యావకాశాలు అందరికీ సమానంగా దక్కాలన్న హక్కు కోసం ప్రభుత్వాల మీద, సమాజంలోని పెత్తందారీ కులాలు, వర్గాల మీదే కాక కోర్టుల మీద కూడా పోరాటం చేయవలసిన రోజు వచ్చిందని మాత్రం అందరూ గుర్తిస్తారనీ, దానికి తగిన సామాజిక, రాజకీయ కార్యాచరణ ప్రజాతంత్ర శక్తులు రూపొందించుకుంటారనీ ఆశిస్తాం.

20 అక్టోబర్ 2005

మానవహక్కుల వేదిక

Human Rights Forum (HRF)